

Samenvatting Masterproef Jasper Snoeys (°1999)

'Vlaanderen, dag en nacht denk ik aan u!' Emoties en nationalisme in Vlaamse interneringskampen na de Tweede Wereldoorlog

---

Middels historisch emotieonderzoek wordt er in de masterproef gepeild naar de emotionele beleving en ervaring van geïnterneerde collaborateurs in de naoorlogse interneringskampen of gevangnissen. De focus ligt op de individuele constructie van emotionele beelden, narratieven en motieven die een bepaalde ervaring naar een vooraf bepaald doelpubliek moeten overbrengen. Al die factoren spelen, binnen de sociale omgeving van de cel en het bewustzijn over de eigen collaboratiedaden, een bepalende rol.

In de thesis zullen drie soorten bronnen worden geanalyseerd: dagboeken, tekstueel-iconografische bronnen en briefcorrespondentie. In de eerste plaats wordt er gekeken naar de constructie van een zogenaamde emotional community in het Lokerse interneringskamp. Daarnaast bestaan er zes emotionele categorieën: in de eerste plaats gaat het dan om de categorie van hoop en wanhoop. Typerend was een zogenaamd tweedelige basiscluster, die een uiting was van de celomgeving: negatieve associaties in de wereld binnen de cel en een eveneens ambivalent beeld van de wereld buiten de cel. Hoop en wanhoop werd ook opgewekt door het gemeenschapsgevoel, het geloof in een interne of externe redding, het gevoel van uitzichtloosheid, evenals van acceptatie en berusting en tenslotte twee vrouwbeelden. Het betrof binnen die laatste cluster het beeld van de eigen moeder en eigen vrouw.

Ook was er de categorie van onrechtvaardigheid, woede en wraak. Deze ontstond eveneens vanuit de basiscluster van de celruimte, daar die omgeving de gedetineerde deed nadenken over de schuldvraag. Vooral een ontkennend antwoord was typerend: de collaboratie was immers een ideaal. Het opwekken van onrechtvaardigheid gebeurde onder meer door de collaborateurs te vergelijken met zogenaamde 'échte misdadigers'. Daarnaast werd de schuldvraag soms ook omgedraaid, waardoor de hypocriete houding werd benadrukt: anderen waren minstens even schuldig. Tenslotte moest het derde vrouwbeeld, het beeld van de vrouw in de buitenwereld, eveneens bijdragen aan de constructie van deze emotionele categorie.

Ten derde kon er ook sprake zijn van teleurstelling, spijt en berouw: het ging daarin om een bevestigend antwoord op de schuldvraag. De teleurstelling ontstond vaak vanuit de houding van het volk, maar ook het zogenaamde 'verraad van de religie'. Gevoelens van spijt werden dan weer meer opgewekt door de cluster van de schuldvraag, waar de verschillende auteurs nu dus eerder aan toegaven. Een vierde emotionele categorie betrof een nog andere omgang met die schuldvraag, waarin een vorm van coping centraal stond middels trots.

Ook hier hielpen clusters in de communicatie en bestending daarvan: onder meer het zelfbeeld, het vrouwbeeld, maar ook de gemeenschap waren cruciaal, evenals het construeren van een soort romantisch-nationalistisch discours. De voorlaatste categorie bood veeleer een omgang met de celomgeving. Het gaat dan om de categorie van verveling en banaliteit. Drie clusters speelden daarin een belangrijke rol: de zuivere celomgeving, ook de onzuivere, evenals het opwekken van herhaling en gewenning. Die laatste leverde soms ook een humoristisch discours op. Het is net de omgang met humor die ook andere categorieën kracht kon bijzetten en daarom het laatste hoofdstuk in deze thesis uitmaakt. Naast een sarcastische stijl, werden er ook bepaalde beelden gevormd die humor inhielden: eten, cipiers, de cel, maar ook de overname van het repressiediscours kwam voor.